

Hirvensalmen kunnan oikaisuvaatimus terveystalvelujen toimialajohtajan viranhaltijapäätökseen 21.02.2025 § 36

Aluehallitus 31.03.2025 § 67

1397/00.01.02.02/2025

Valmistelija Henkilöstölakimies Aki Rasimus, puh. 040 656 7444
Lakimies Tarja Poikolainen, puh. 040 359 9483

Oikaisuvaatimuksen keskeinen sisältö

Hirvensalmen kunta on jättänyt 5.3.2025 oikaisuvaatimuksen (liite 1) Etelä-Savon hyvinvointialueen terveystalvelujen toimialajohtajan viranhaltijapäätöksestä, 21.02.2025 § 36/2025, diaarinumero 1397/00.01.02.02/2025 koskien sosiaali- ja terveystasemien aukioloaikojen muutosta 3.3.2025 alkaen sekä kesän 2025 sulkuaikoja (liite 2).

Oikaisuvaatimuksen mukaan

1. päätös tulee kumota Hirvensalmen sote-asemaa koskevalta osalta sekä
2. Hirvensalmen sote-aseman kesäsulkua 2.6.2025 – 3.8.2025 poistettavaksi, lyhennettäväksi tai siirrettäväksi.

Vaatimusten perusteena on, että terveystalvelujen toimialajohtaja on ylittänyt toimivaltansa tehdessään tosiasiallisesti palvelutasopäätöksen muuttamalla Hirvensalmen sote-aseman ainoastaan ajanvarauksella toimivaksi sote-asemaksi. Päätöksessä on siten menettelyvirhe ja se on Hirvensalmen sote-asemaa koskevalta osalta kumottava.

Vastine oikaisuvaatimukseen

Hirvensalmen sote-aseman aukioloaikojen muuttaminen

Terveystalvelujen toimialajohtajan viranhaltijapäätös asiakaspalvelun aukioloaikojen muutokseen 3.3.2025 alkaen pohjautuu Etelä-Savon

hyvinvointialueen aluevaltuuston päätökseen vuoden 2025 talousarviosta (11.12.2024 § 72) ja Etelä-Savon hyvinvointialueen aluehallitukseen päätökseen vuoden 2025 lisäsopeutuksista (3.2.2025 § 29).

Aluevaltuuston hyväksymän 2025 talousarvion yhteydessä päätettiin muuttaa pienemmät soteasemat pelkästään ajanvarauksella toimiviksi.

Toimialajohtajan tekemässä viranhaltijapäätöksessä on kyse aluevaltuuston ja -hallituksen päätösten toimeenpanosta, jossa aukioloaikoja muutetaan yhdeksällä soteasemalla 3.3.2025 alkaen. Ainoastaan yksiköiden julkisia aukioloaikoja muutetaan. Niissä on kuitenkin edelleen saatavilla ajanvarauksellisia vastaanottoaikoja myös varsinaisten aukioloaikojen ulkopuolella.

Ajanvarauksella toimivilla asemilla potilaalle voidaan varata puhelimen tai chatin kautta paikan päällä tapahtuva vastaanottoaika ammattilaiselle. Tavoitteena on erityisesti palvella riskissä olevia, joiden hoidon toteutumisen kannalta on olennaista asioida lähellä. Puhelinasiointin aukioloajat säilyvät ennallaan.

Ajanvarauksella toimivat jatkossa mm. Hirvensalmen, Anttolan ja Pertunmaan sote-asemat. Rajaukset eivät perustu kuntarajoihin vaan käyntimääriin. Hirvensalmen asiakkuuksista jopa 70 % hoidetaan digitaalisesti ja merkittävä osa asiakkaista käyttää Mikkelin sotekeskuksen palveluja. Asiakkaita palvellaan Hirvensalmella vain ajanvarauksella eikä henkilöstöä ole antamassa yleistä neuvontaa tai ajanvarauksia. Tämä mahdollistaa henkilöstön työpanoksen kohdentamisen vastaanottoihin lähipalveluna soteasemilla.

Etelä-Savon hyvinvointialueen hallintosäännön mukaan:

- aluevaltuusto päättää palveluverkosta (hallintosäännön 8 § kohta 3)
- aluehallitus päättää toimialojen tehtävien järjestämisestä ja tehtäväjaosta (hallintosäännön 9 § kohta 28)
- hyvinvointialuejohtaja päättää palvelualueiden tehtävien järjestämisestä ja tehtäväjaosta siltä osin kuin siitä ei ole erikseen määrätty hallintosäännössä (hallintosäännön 24 § kohta 8).

Aluehallitus on 18.3.2024 §:ssä 74 merkinnyt tiedoksi toimintaohjeen (liite 3), jonka mukaan hyvinvointialuejohtaja päättää palvelualueiden tehtävien järjestämisestä ja tehtäväjaosta siltä osin kuin siitä ei ole erikseen määrätty

hallintosäännössä (hallintosäännön 24 § kohta 8). Lisäksi aluehallitus on todennut, että hallintosäännön 24 §:n 8 kohdan mukaan soteasemien palveluvalikoimasta päättäminen kuuluu hyvinvointialuejohtajan toimivaltaan. Hyvinvointialuejohtaja voi hallintosäännön 31 §:n perusteella siirtää toimivaltaa edelleen alaiselleen viranomaiselle.

Edellä mainittu toimintaohje on perustunut Hyvil Oy:n kannanottoon (liite 4), jonka mukaan palveluvalikoimalla tarkoitetaan yleensä julkisin varoin rahoitettuja palveluita. Hyvinvointialueen talousarviossa todetaan, että perustason palveluiden palveluverkko rakentuu sote-keskuksiin ja -asemiin ja, että yksiköiden palveluvalikoima rakentuu asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Hyvinvointialueen palvelustrategiassa on sote-keskuspalvelujen osalta todettu, että palveluverkko rakentuu sote-keskuksiin, -asemiin [ja -pisteisiin] ja, että yksiköiden palveluvalikoima rakentuu asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Palvelustrategiassa todetaan myös, että soteasemien [ja -pisteiden] aukioloajat ovat sotekeskuksia suppeammat. Suppeammalla palveluvalikoimalla ja aukiololla turvataan asukkaiden yhdenvertaisuutta ja lähipalveluita. Näin ollen talousarvion sisältämien soteasemia koskevien toimenpiteiden, kuten aukiolojen yhtenäistämien ja palvelujen supistaminen loma-aikoina, voidaan Hyvil Oy:n tulkinnan mukaan katsoa olevan palveluvalikoimaan kuuluvia asioita.

Hyvinvointialueen hallintosäännön 24 §:n 8 kohdan mukaan hyvinvointialuejohtajan toimivaltaan kuuluu palvelualueiden tehtävien järjestämisestä ja tehtäväjaosta päättäminen siltä osin kuin siitä ei ole erikseen määrätty hallintosäännössä. Hallintosäännössä ei ole erikseen määrätty sote-keskusten tai -asemien tehtävien päättämisestä. Tällöin hyvinvointialuejohtajan toimivaltaan kuuluu Hyvil Oy:n tulkinnan mukaan soteasemien palveluvalikoimasta päättäminen.

Edellä mainitulla perusteella terveyspalvelujen toimialajohtaja ei ole ylittänyt toimivaltaansa päättäessään Hirvensalmen sote-aseman aukioloajoista.

Hirvensalmen sote-aseman kesäsulku

Oikaisuvaatimuksessa on virheellisesti kirjattu Hirvensalmen sote-asemaa koskeva kesäsulun pituuden kesto 3.8.2025 saakka. Viranhaltijapäätöksen mukaan kesäsulku koskee ajanjaksoa 2.-29.6.2025. Näin ollen kesäkuun loppuun rajoittuvan kesäsulun voidaan katsoa jo täyttävän

oikaisuvaatimuksessa esitettyyn vaatimuksen kesäsulun lyhentämisestä. Tästä syystä vaatimus kesäsulua koskevan vaatimuksen osalta voidaan jättää tutkimatta, koska vaatimuksen esittäjällä ei ole asiassa enää oikeussuojan tarvetta.

Vaatimusten asiaperustelut ja vastineet

Ovien lukitseminen ja tiedottaminen - ”Kunnanjohtajan selvityspyyntöön 24.2.2025 siitä, mitä Päätöksen muutokset tosiasiallisesti tarkoittavat, toimitettiin osavastauksena Päätös. Sen vuoksi tätä oikaisuvaatimusta laadittaessa ei ole esimerkiksi käytössä päätöksen tehneen viranhaltijan esittämää tietoa siitä, ovatko sote-aseman ovet lukossa ja avataanko ne vain ajanvaranneille, tuleeko sote-aseman ovella lukemaan, että asema on auki vain ajanvarauksella, ja miten muutoksesta on tarkoitus tiedottaa kuntalaisia.”

Sote-aseman ovet pidetään lukittuina ja asiakaspalvelua tarjotaan vain ajan varanneille. Oviin on kiinnitetty tiedotteet ja ohjeet.

Chat- ja puhelinpalvelut - ”Vanhusvoittoisessa kunnassa on paljon asiakkaita, jotka eivät kykene käyttämään chat-palveluita ajanvaraukseen tai automatisoituja, näppäinvalintoihin perustuvia puhelinpalveluita tai jonottamaan niissä pitkiä aikoja. Muiden vaihtoehtojen poistuessa he kulkenevat omalla kustannuksellaan Mikkeliin sote-keskukseen (päivystykseen) myös pelkästään varaamaan palveluaikoja Hirvensalmen sote-asemalle tai muihin palvelupisteisiin. Tällainen ei liene tarkoituksenmukaista, eikä myöskään menosiirtona hirvensalmelaisille kohtuullista.”

Ajan vastaanotolle voi varata puhelimitse, joten chat-taitoja ei tarvita. Terveysneuvon puhelinpalvelu on suunniteltu käyttäjäystävälliseksi. Kiireettömän puhelinpalvelun, eli Terveysneuvon osalta Hirvensalmi on ollut liitettynä laajempaan puhelinpalveluun jo ennen hyvinvointialueen muodostumista. Puhelinpalvelussa on suora linja arkisin kello 8–15, jolloin näppäinvalintoja ei tarvitse tehdä. Lisäksi takaisinsoittopyynnön jättämisen mahdollisuus on arkisin kello 8–12. Tulossa on myös mahdollisuus valita takaisinsoiton ajankohta. Kiireellisissä asioissa palvelee päivystysapu 116 117. Terveysneuvon puhelinpalveluun soittaneista 65–74-vuotiaiden osuus on noin 29 %, 75–84-vuotiaiden osuus 23 % ja yli 85-vuotiaiden 7 %. Puhelinpalveluissa huomioidaan helppokäyttöisyys ja saavutettavuus. Chat- ja digilääkäripalvelua on myös käytetty hyvinvointialueen jokaisesta kunnasta.

Yhä useampia asioita voi hoitaa itsenäisesti digitaalisissa palvelukanavissa. Etelä-Savon hyvinvointialueella otetaan maaliskuussa

käyttöön avustettu valtuuttaminen, joka helpottaa digitaalisten palvelujen käyttöä. Uuden palvelumallin avulla Suomi.fi -valtuuttamista voidaan tarjota myös niille, joilla ei ole tunnistautumisvälineitä, digilaitteita tai digiosaamista. Avustetun valtuuttamisen avulla henkilöt voivat valtuuttaa luottohenkilöitään asioimaan puolestaan sähköisesti terveys-, sosiaali- ja apteekkiasioissa. Tarjoamme tarvittaessa myös ohjausta ja neuvontaa digitaalisten palvelujen käyttöön.

Vaikutus palvelujen käyttöön muilla palvelupisteillä – ”Sote-aseman palvelutasoheikennys tulee näkymään Mikkelin sote-keskuksen (päivystys)palvelujen käytön kasvuna. Onko tämä tarkoitus ja onko siihen varauduttu, kun supistuksia tehdään myös alueen muilta sote-asemilta. Onko tällainen toimenpide todellisuudessa taloutta tasapainottava?”

Tilannetta seurataan tarkasti. Ohjeistus ottaa ensisijaisesti yhteyttä puhelimitse tai chatin kautta toteutuu jo nyt hyvin.

Sulku aika – ”Sulku aika osuu kesäaikaan, jolloin Hirvensalmella on vapaa-ajan asunto voittoisena (yli 3000 vapaa-ajan asuntoa) suurin palvelun tarve. Ymmärrämme, että tilanne on sama tai samankaltainen suurimmassa osassa Etelä-Savon kuntia. Sulkuajasta ei tulisi kuitenkaan näkemyksemme mukaan Hirvensalmen soteaseman osalta päättää säästöperusteisesti, vaan palvelun tarpeeseen ja riskiarviointiin perustuen.”

Valtuuston päätöksen mukaisesti suun terveydenhuollon suunniteltua säästöjä tavoittelevaa palveluverkon tiivistystä ei toteutettu. Tämä päätös on johtanut tarpeeseen löytää lisäsäästöjä. Lisäsopeutustoimet on hyväksytty aluehallituksessa 03.02.2025 (§ 29).

Päätöksen perustuminen asiakasmääriin – ”Jos Päätös perustuu asiakasvirtoihin, vääristyvät ne Hirvensalmella pitkän kesäsulun ja jo ennestään hyvin rajoitetun sote-aseman aukioloajan vuoksi sekä suun hyvinvointipalveluiden ollessa ”tauolla”.”

Päätös perustuu toteutuneisiin asiakaskäynteihin. Pienemmät sote-asemat ovat olleet jo pidempään kiinni kesäaikoina.

Yhdenvertaisuuden toteutuminen – ”Päätös ei kohtele yhdenvertaisesti hirvensalmelaisia verrattuna esimerkiksi samankokoisiin Enonkoskeen, Rantasalmeen ja Puumalaan. Eriarvoista kohtelua ei Päätöksessä perustella mitenkään.”

Päätöksissä huomioidaan myös etäisyydet muille asemille sekä potentiaalinen säästö. Hyvinvointialueen palveluja arvioidaan koko hyvinvointialue huomioon ottaen, eikä kuntarajojen mukaisesti.

Suun terveydenhuolto – ”Hirvensalmella ei ole havaittu mitään hyvinvointialueen toimenpiteitä valtuuston päättämän suun terveydenhuollon järjestämiseksi Hirvensalmen soteasemalla, jolloin Hirvensalmi on sen, ja Päätöksessä tarkoitettujen suun terveydenhuollon säätökompensaatioiden vuoksi kokonaisuutena arvioituna selvästi ja erottuvasti suurin palveluiden menettäjä.”

Hirvensalmella ei ole ollut suun terveydenhuoltoa yli vuoteen. Palvelun puutteesta ei ole tullut palautteita tai valituksia. Ennen sulkemista hammaslääkärin palveluita tarjottiin 3–4 päivänä kuukaudessa ja suuhygienistin palveluita 1–2 kertaa viikossa. Rekrytoinnissa oli jatkuvia ongelmia, samoin tekniikan ja tarveaineiden suhteen. Vähäisen käytön vuoksi tavarat vanhentuivat ja laitteet eivät pysyneet kunnossa. Vastaanoton avaaminen vaatisi noin 20 000 euron investoinnin, henkilökuntaa ja toiminnan uudelleen suunnittelun. Eloisa jatkaa rekrytointeja suun terveydenhuollon tilanteen parantamiseksi. Lisäksi on sovittu Hirvensalmen kunnan mahdollisuudesta tukea rekrytointia.

Toimivalta Laki hyvinvointialueesta 139.2 §

Hyvinvointialuejohtajan esitys:

Aluehallitus

1. hylkää vaatimuksen Hirvensalmen sote-aseman aukioloaikoja koskevalta osalta;
2. jättää tutkimatta vaatimuksen Hirvensalmen sote-aseman kesän 2025 sulkuaikaa koskevalta osalta.

Käsittely: Terveyspalvelujen toimialajohtaja Kimmo Kuosmanen selosti asiaa kokouksessa.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Tiedoksi Hirvensalmen kunta